

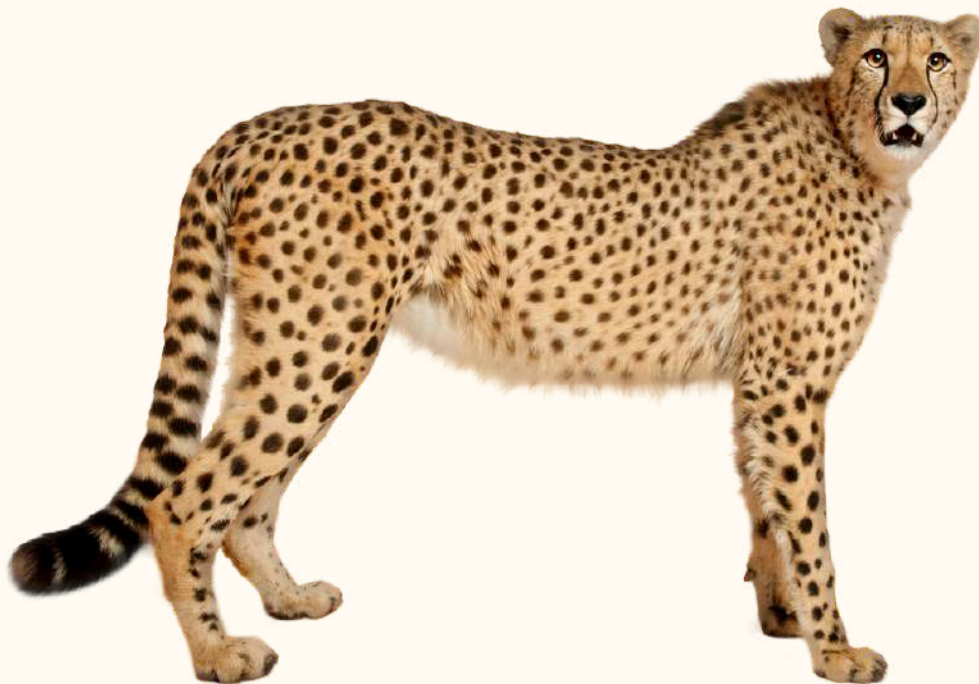
SPREEKBEURT CHEETA

De cheeta in het kort

*Kort gezegd is de cheeta een grote kat met lange poten en dichte zwarte, ronde vlekken. Cheeta's worden ook wel **jachtluipaarden** genoemd. Door heel hard te rennen, vangt de cheeta zijn prooi.*

De cheeta is het snelste landzoogdier ter wereld. In drie seconden kan het dier een snelheid van 80 kilometer per uur bereiken. De hoogste snelheid die bij de cheeta gemeten is, is 114 kilometer per uur. Gemiddeld rent een cheeta 80-100 kilometer per uur alhoewel hij dat niet lang volhoudt. Door zijn snelheid wordt de cheeta vaak vergeleken met Formule 1 wagens.

*De cheeta is in alle opzichten een bijzondere kat, door zijn uiterlijk en zijn manier van jagen. Maar de cheeta wordt ook met uitsterven bedreigd. Wereldwijd zijn er nog maar zo'n **7000** cheeta's in het wild.*

De cheeta heeft drie namen: De eerste naam is een Latijnse naam: **Acinonyx jubatus**. Het eerste woord, **Acinonyx** betekent 'doornvormige klauw' en verwijst naar de klauwen en nagels van de cheeta die nooit helemaal ingetrokken kunnen worden. Het tweede woord, **jubatus**, betekent 'met een kuif en manen'. Deze kuif en manen zijn zichtbaar bij jonge cheeta welpen. Deze Latijnse naam is bedacht door wetenschappers die alle dieren een eigen unieke naam geven zodat er geen vergissingen kunnen worden gemaakt. Zo kunnen mensen in verschillende talen over een dier praten en als ze dan deze Latijnse naam gebruiken, weten ze zeker dat ze het allemaal over hetzelfde dier hebben.

De tweede naam is **jachtluipaard**. Deze naam zorgt vaak voor verwarring omdat er ook nog een andere grote kat is die luipaard heet en deze naam veel op 'jachtluipaard' lijkt. De Latijnse naam van de luipaard is **Panthera pardus**. Nu kan je dus zien dat het hebben van een eigen, unieke Latijnse naam met al die verschillende dieren heel handig is.

De derde naam is **cheetah**. Het woord cheetah komt van het Hindoestaanse woord 'chita' wat 'de gevlekte' betekent. De vacht van de cheeta is overdekt met heel veel dichte, zwarte vlekken. Overigens schrijf je in het Nederlands cheetah officieel zonder **h**, dus als cheeta.

Basisinformatie over de cheeta

Naam:	Cheeta
Latijnse naam	Acinonyx jubatus
Bijzonderheden	Het snelste landzoogdier ter wereld

Indeling in het Dierenrijk

Klasse	Mammalia – zoogdieren
Orde	Carnivoren – roofdieren
Familie	Felidae (katachtigen)
Geslacht	Acinonyx
Soort	jubatus

Fysieke kenmerken

Lichaamslengte	Ongeveer 113-140 centimeter;
Staartlengte	Ongeveer 60-84 centimeter;
Gewicht	Ongeveer 35-65 kilo;
De mannetjes zijn groter en dus zwaarder dan de vrouwtjes.	

Levensverwachting	in gevangenschap ca. 16 jaar, in het wild veel korter.
-------------------	--

Hoe ziet de cheeta er uit?

Het lichaam van de cheeta is gebouwd op snelheid

Bijna alle katten hebben zich in de loop der jaren op de een of andere manier lichamelijk aangepast om te kunnen leven en jagen in het gebied waarin ze voorkomen. Zo heeft ieder dier in de natuur een eigen plek waar het zich thuis voelt.

De cheeta heeft zich aangepast op **snelheid** omdat de prooi waarop hij jaagt heel erg hard rent. De cheeta rent gemiddeld 80-100 kilometer per uur en is dan ook het snelste landzoogdier ter wereld. Hij wordt vaak vergeleken met een sportwagen en wordt soms 'de **Ferrari**' onder de dieren genoemd. Vraag maar eens aan je vader of moeder als jullie in de auto over de snelweg rijden, of ze 100 kilometer per uur willen gaan rijden. Kijk dan maar eens hoe hard de paaltjes langs de weg aan je voorbij gaan! Een hardloper haalt ongeveer 30 km per uur en een huiskat ongeveer 20 km per uur. Het lichaam van de cheeta is dus gebouwd op snelheid maar dat heeft ook nadelen. Vergelijk de cheeta maar eens met een leeuw.

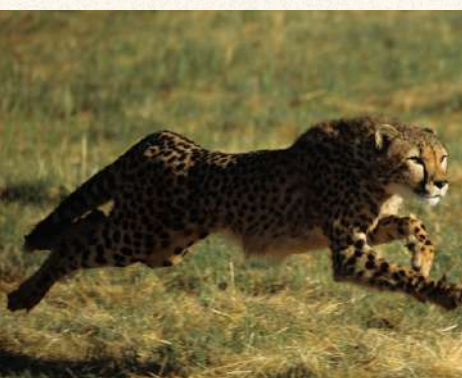

Als je goed kijkt, dan zie je dat de cheeta veel slanker is dan een leeuw en ook erg lange, dunne poten heeft.

Als je hard moet rennen, is het niet handig als je spieren erg groot en zwaar zijn. Dat kost veel energie als je achter een prooi aanjaagt. Maar dat betekent wel dat de cheeta niet heel sterk is.

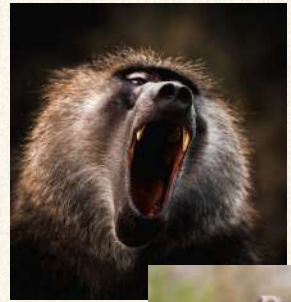
De cheeta is dus gebouwd op snelheid. Maar hij heeft nog meer lichamelijke eigenschappen die hem in staat stellen op de allersnelste antilopen te jagen.

- de cheeta heeft een groot hart en longen. Hierdoor kan het bloed sneller rondgepompt worden wat handig is tijdens de jacht;
- de cheeta heeft relatief grote neusgaten. Hierdoor kan hij snel op adem komen;
- het lichaam van de cheeta is slank en zijn skelet is beweeglijk, vooral de wervelkolom. Hierdoor kan de cheeta zich heel goed in,- en uitstrekken waardoor hij enorme sprongen kan maken;
- de cheeta heeft ogen als verrekijkers waardoor hij heel goed kan zien;
- de cheeta heeft een lange staart die hij tijdens de jacht gebruikt als een soort roer. Het zorgt voor evenwicht;
- de cheeta heeft lange poten met uitstekende nagels; deze zorgen ervoor dat de cheeta tijdens het maken van snelheid niet uitglijdt. De cheeta heeft dus eigenlijk ingebouwde voetbalschoenen met noppen!

Relatief kleine tanden

Door zijn kleine kop en grote neusgaten zijn de tanden van de cheeta (in verhouding) kleiner dan bij de andere katten. Zijn tanden zijn zelfs **kleiner dan die van een baviaan**! Er is simpelweg geen ruimte voor grotere tanden. Verder heeft de cheeta een relatief groot hart en grote longen waardoor bloed sneller rondgepompt kan worden. Op deze manier krijgt het lichaam voldoende zuurstof wat nodig is voor de krachtspanning die het lichaam tijdens de jacht moet leveren.

Het zorgt er ook voor dat een cheeta na de jacht, snel op adem kan komen. Dat is nodig want hij moet snel eten voordat andere roofdieren zijn gevangen prooi afpakken.

chita - de gevlekte

Het woord cheetah komt van het Hindoestaanse woord 'chita' wat 'de **gevlekte**' betekent. En de cheeta doet die naam eer aan. Hij kan wel 3.000 vlekken op zijn vacht hebben. Alleen zijn buik is wit. Door al die vlekken is de cheeta heel goed gecamoufleerd zodat hij niet snel zichtbaar is voor de dieren waarop hij jaagt. Kijk maar eens op de foto hoe goed gecamoufleerd de cheeta is door zijn vacht.

De staart heeft aan het eind ringen en vaak een zwarte of witte punt.

de traansporen

Heel opvallend zijn de zwarte traansporen die van zijn ooghoeken naar de mondhoeken lopen. Hieraan kan je de cheeta gemakkelijk herkennen.

Geleerden denken dat deze lijnen ervoor zorgen dat het zonlicht niet in de ogen van de cheeta schijnt maar afketst op de zwarte lijnen. Ze doen dus eigenlijk dienst als soort van **zonnebril**. Rugby spelers brengen soms ook zwarte strepen aan op hun gezicht om precies dezelfde reden.

ogen als verrekijkers

Wat verder helpt bij de jacht is het goede zicht van de cheeta. Een cheeta kan wel tot vijf kilometer ver een prooi zien. Zijn ogen zijn dus net zo goed als een **verrekijker**. Dat is handig want op die manier kan de cheeta op een afstand zijn prooi uitzoeken voordat hij de aanval inzet. Het liefst zoekt de cheeta ook een uitkijkspunt op, zoals een boom, zodat hij een nog beter uitzicht heeft.

Tip

Wil jij een spreekbeurt over de cheeta houden? Gebruik dan voorwerpen die iets over de cheeta vertellen zoals op de plaatjes hieronder. Neem een zonnebril, miniatuur racewagen, camouflage shirt, voetbalschoen en verrekijker mee. Aan de hand van de voorwerpen kun jij heel veel over de cheeta vertellen!

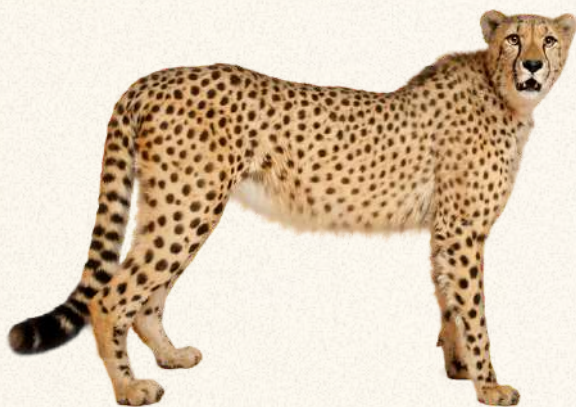

De cheeta is geen luipaard!!!!!!

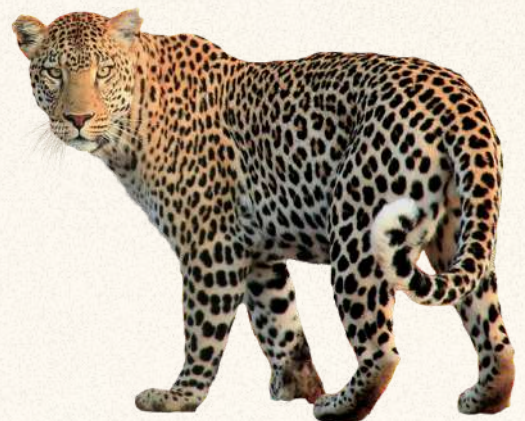
Het luipaard en de cheeta worden nogal eens met elkaar verward. Toch zijn er duidelijke lichamelijke verschillen. Zowel cheeta's als luipaarden hebben vlekken op hun vacht. Maar deze zijn bij de cheeta dicht en zwart van kleur terwijl de vlekken van het luipaard veelal open zijn; dit worden **rozetten** genoemd. De cheeta heeft geen vlekken op de buik (die is wit) terwijl het luipaard over het hele lichaam rozetten heeft.

Kenmerkend aan de kop van een cheeta zijn de **traansporen**; zwarte lijnen die van de ooghoeken langs de neus naar beneden lopen. Dat heeft het luipaard niet.

Tot slot is het luipaard vaak iets kleiner als de cheeta maar is hij wel veel **gespierder**. Daardoor kan het luipaard heel goed in bomen klimmen, vaak met prooi. Ben je dus ooit op safari en zie je een grote katachtige met prooi in de boom, dan weet je bijna zeker dat dit een luipaard is!

Cheeta

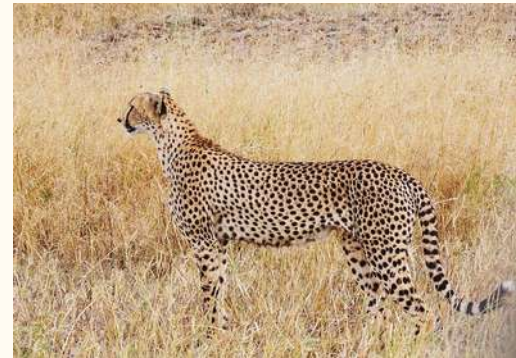
Luipaard

Waar leeft de cheeta?

Het gebied waar de cheeta leeft, is **uitgestrekt** en kan daarom erg van elkaar verschillen. Zo leeft de cheeta in Iran in gebieden waar ook sneeuw kan vallen. Vandaar dat cheeta's, naar gelang waar zij leven, er soms wat verschillend uitzien. Simpelweg omdat het lichaam van de cheeta zich heeft aangepast aan het leefgebied waarin hij leeft.

De cheeta in Iran heeft bijvoorbeeld vaak een wat dikkere vacht om zich zo tegen de sneeuw te beschermen. De cheeta die leeft in de Sahara woestijn, is vaak nog slanker en zijn vacht is vaak wat zandkleurig. Dat is weer handig om te kunnen overleven in de woestijn.

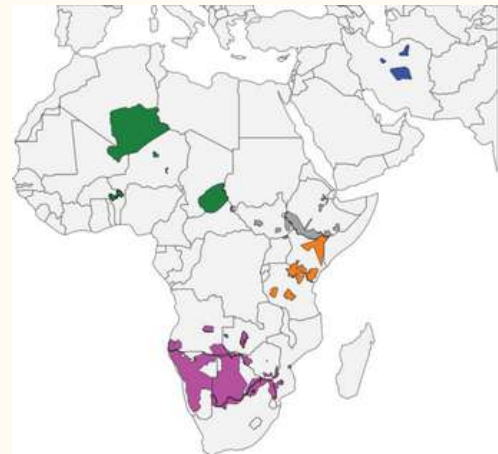

Op de foto's zie je een cheeta in Iran (links), een cheeta in de Sahara (midden) en een cheeta in Oost Afrika (foto rechts).

Verskillende subsoorten cheeta's

Vanwege de lichamelijke verschillen, worden er vijf ondersoorten cheeta's erkend die allemaal in verschillende gebieden leven;

- **Acinonyx jubatus soemmeringii** (Noord Oost Afrika/Hoorn van Afrika- grijs op afbeelding),
- **Acinonyx jubatus venaticus** (Iran – blauw op afbeelding),
- **Acinonyx jubatus hecki** (Sahara – groen op afbeelding),
- **Acinonyx jubatus raineyi** (Oost Afrika – oranje op afbeelding),
- **Acinonyx jubatus jubatus** (Zuidelijk Afrika – paars op afbeelding).

Gedrag en voortplanting cheeta

Cheeta vrouwtjes leven solitair. Dat betekent dat ze alleen leven en jagen. Behalve als de cheeta jongen heeft natuurlijk. Mannetjes, meestal broers, leven vaker samen in groepen. Een groot voordeel hiervan is dat zij zo betere kansen bij het jagen hebben. Ze kunnen grotere prooien vangen doordat ze samenwerken. Mannetjes zijn bovendien nogal "honkvast" dat wil zeggen dat ze meestal in één bepaald gebied blijven. Dit wordt een **territorium** genoemd dat ze moeten beschermen tegen indringers. Vrouwtjes beschermen hun gebied niet tegen indringers. Vrouwtjes zwerven veel verder en hebben geen vast territorium al blijven ze wel in een bepaald leefgebied dat zij met meerdere vrouwtjes delen.

Als je meerdere cheeta's bij elkaar ziet, gaat het om een moeder met haar jong. Of om een groep mannetjes, vaak broers.

Heel jonge welpen hebben een soort punkhaar op hun kop en rug. De Latijnse naam '**jubatus**' verwijst hiernaar. Ze hebben deze donzige vacht omdat dit ervoor zorgt dat ze in het hoge gras bijna onzichtbaar zijn voor vijanden. Dit wordt **camouflage** genoemd.

Een andere theorie is dat door dit uiterlijk, de jonge cheeta wat lijkt op een stekelvarken. Dit dier wordt door zijn stekels bijna nooit aangevallen door roofdieren. Dit 'punkhaar' bij cheeta welpen verdwijnt in het tweede jaar. De eerste hele zwarte vlekken verschijnen na twee maanden.

De welpen beginnen vijf tot zes weken na de geboorte hun moeder al te volgen en eten dan al mee van de prooi die door haar gevangen is. De welpen blijven ongeveer 1 ½ jaar bij de moeder. Van haar moeten ze alles leren om het later te kunnen overleven in de natuur. De welpen worden alleen door de moeder grootgebracht, de vaders zijn dus niet bij de opvoeding betrokken.

Van alle cheetawelpen haalt **90%** de eerste verjaardag niet. Ook al verplaatst de moeder de jongen regelmatig, toch worden veel welpen door andere roofdieren zoals leeuwen en hyena's, gedood.

Na 20-23 maanden is de cheeta in staat om zelf welpjes te krijgen. Na het vertrek van de moeder, blijven de welpen nog zo'n **zes maanden** bij elkaar. De vrouwtjes zullen dan de groep verlaten om zelfstandig te leven. De mannetjes blijven vaak bij elkaar.

De jacht

Vanaf een hoge zitplaats, op een heuvel, termietenheuvel of een omgevallen boom, speurt de cheeta de omgeving af naar prooidieren. Zijn ogen zijn in staat om nog beweging waar te nemen op een afstand van wel **vijf kilometer**. De cheeta neemt dus de tijd om een goede positie uit te kiezen zodat hij zijn prooi zo dicht mogelijk kan benaderen. Dat is belangrijk want hoewel de cheeta erg snel is, kan hij de sprint niet lang volhouden. Hij moet dus zo dicht mogelijk bij zijn prooi komen voordat hij tot de aanval overgaat. Als hij eenmaal een prooi heeft uitgekozen, begint de cheeta met rennen. Binnen drie seconden rent de cheeta al met een snelheid van 80 kilometer per uur achter de prooi aan.

Vlak voordat hij zijn prooi vangt, kan de snelheid oplopen tot 110 kilometer per uur. De prooi wordt neergehaald door met een klap tegen de achterpoten van het dier te slaan waardoor deze struikelt. Een aanval duurt nooit langer dan 1 minuut en de eindsprint niet langer dan enkele seconden. Dat komt omdat het lichaam van de cheeta tijdens het rennen snel **oververhit** kan raken. Daarom kan hij niet heel lang zo hard rennen. Als het de cheeta niet lukt de prooi snel te vangen, wordt de aanval gestopt om later een nieuwe poging te wagen. Zo bespaart de cheeta zijn krachten.

Als de cheeta een prooi gevangen heeft, zal hij zorgen dat hij zo vlug mogelijk de luchtpijp van de prooi dichtbijt. Door zijn **grote neusgaten** kan hij voldoende lucht binnenkrijgen terwijl hij zijn prooi vasthoudt. Hierdoor kan de cheeta ook weer snel op adem komen en kan zijn lichaam sneller afkoelen. De cheeta mag dan wel de snelste kat zijn en een veel betere jager dan de leeuw, maar hij heeft door de aanpassingen voor snelheid wel veel aan kracht verloren. Een cheeta zal dan ook snel moeten eten want de prooi wordt vaak afgepakt door leeuwen en hyena's. Een cheeta in het wild eet zelf gevangen prooien en is dus **geen aaseter**. Geen prooi betekent dus een lege maag.

De prooi

De Afrikaanse cheeta jaagt voornamelijk op de kleinere antilopensoorten zoals de springbok, thompson gazelle, impala en de kob (een soort waterbok). Dit zijn vaak de **allersnelste antilopen**. Behalve op antilopen jaagt de Afrikaanse cheeta ook op kleinere prooidieren zoals vogels, hazen en andere kleinere zoogdieren. Een groep mannetjes kan samenwerken om een prooi te vangen. Zo kunnen ze samen op grotere prooien jagen zoals de gnoe, zebra of struisvogel.

De Aziatische cheeta jaagt op het wilde schaap, de Jebeergazelle en de wilde geit (**mouflon**), hier rechts op de foto.

De welpen leren van hun moeder op welke prooi ze moeten jagen. Als de moeder doodgaat, weet een jonge cheeta niet wat nu een goed prooidier is. Dan kan het gebeuren dat de cheeta jaagt op te grote prooidieren of op prooidieren die te gevaarlijk zijn zoals een wrattenzwijn of stekelvarken. Hierdoor kan de cheeta tijdens de jacht zelf gedood worden.

Leeuwen kunnen met hun zware lichaam, grote prooien zoals buffels doden. Een cheeta kan dat niet maar moet dat leren van zijn moeder.

De cheeta en het vee van boeren

Veel boeren die in Afrika vee houden, hebben daarvoor veel grasland nodig om hun vee op te laten grazen. De boeren zijn bang dat de cheeta's op hun vee jagen. Dit gebeurt ook maar het is niet zo vaak als de boeren denken. Onderzoekers hebben ontdekt dat de cheeta veel liever echte wilde dieren eet en eigenlijk helemaal niet zo van vee houdt. Alleen **gewonde** dieren of moeders met welpen, staan erom bekend soms voor de gemakkelijke prooi (vee) te gaan. Dit zorgt voor een conflict met mensen waarbij cheeta's soms worden gedood.

Grommen of brullen?

De kattenfamilie wordt verdeeld in **grote** katten en **kleine** katten. Het verschil tussen beide groepen wordt niet bepaald door hoe groot de kat is, maar door **11 kleine botjes** in de keel die samen het tongbeen vormen. Als de botjes aan elkaar zitten dan kan de kat niet brullen maar wel spinnen. Deze katten worden tot de kleine katten gerekend (bijvoorbeeld lynx en poema). Als de botjes niet vergroeid zijn, kan de kat brullen en niet spinnen. Deze katten behoren tot de grote katten (bijvoorbeeld leeuw, luipaard en tijger).

De cheeta kan niet brullen maar spint net zoals onze huiskat. Ondanks dit wordt de cheeta toch tot de **grote katten** gerekend.

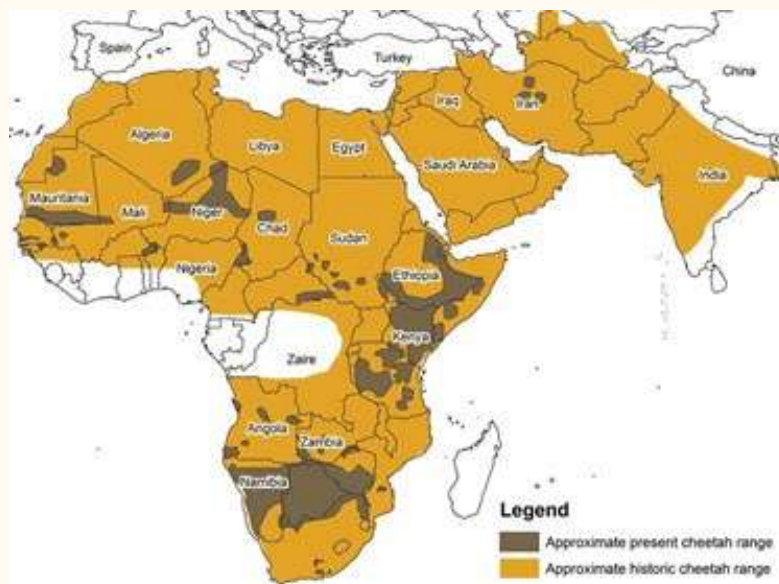
De cheeta maakt meer **tjilpende geluiden** die soms doen denken aan een vogeltje. Bij angst kan een cheeta ook sissen en spugen. Wil je het geluid van een cheeta horen? Op het laatste blad van deze spreekbeurt vind je hierover een link.

De cheeta – ernstig bedreigd

Het gaat niet goed met de cheeta. Aan het begin van de 20ste eeuw waren er wereldwijd nog zo'n 100.000 cheeta's te vinden, verspreid over 44 landen door Afrika en Azië (het lichtbruine gebied op de kaart hieronder). Vandaag de dag wordt de cheetapopulatie op zo'n **7.000 volwassen dieren** geschat, verspreid over 24 (wellicht 28) landen in Afrika (donkerbruine kleur op de kaart). Buiten Afrika leeft de cheeta alleen nog met zekerheid in **Iran**. Hier leven nog slechts zo'n 30 cheeta's – deze ondersoort dreigt dus uit te sterven. Heel misschien komt de cheeta nog voor in landen grenzend aan Iran zoals in Afghanistan, Turkmenistan en Pakistan. Daar is nog geen onderzoek naar gedaan.

De cheeta leefde ooit ook in landen als India maar is daar uitgestorven. In India probeert men nu wel cheeta's uit Afrika te herintroduceren.

Het gaat dus niet goed met de cheeta. De cheeta wordt met uitsterven bedreigd en is daarom ook opgenomen op de IUCN rode lijst van bedreigde soorten. Op deze **rode lijst** staan alle dieren en planten/bomen vermeldt waarmee het niet goed gaat. Ook de cheeta staat op de rode lijst. Hij wordt geclassificeerd als '**vulnerable**' (kwetsbaar). De Sahara cheeta (A.j.hecki) en Aziatische cheeta (A.j.venaticus) worden gezien als '**Critically endangered**' (ernstig bedreigd). De cheeta ondersoort die leeft in Oost Afrika (o.a. de Hoorn van Afrika – A.j.soemmeringii), heeft de status **Endangered** (bedreigd).

Waarom wordt de cheeta met uitsterven bedreigd?

Inteelt

Allereerst heeft de cheeta een probleem uit een ver verleden. Doordat zij ca. 10.000 jaar geleden bijna geheel waren uitgestorven, zijn alle cheeta's die nu leven nauw verwant aan elkaar. Het probleem is dus dat de cheeta's van tegenwoordig genetisch bijna niet van elkaar verschillen.

Wat betekent dit?

- **Genen** regelen de erfelijke eigenschappen en geven sommige eigenschappen van de ouders door aan de kinderen. Zo bepalen ze de kleur van je haar en de kleur van je ogen maar ook of je een erfelijke ziekte krijgt of juist dat je er veel weerstand tegen hebt of krijgt. Een gebrek aan genetische variatie wordt veroorzaakt door inteelt. Inteelt ontstaat als dieren (of mensen) die familie van elkaar zijn, met elkaar paren;
- Inteelt vermindert het verschil tussen de erfelijke eigenschappen. Wetenschappers denken dat dit ongeveer 10.000 jaar geleden met de cheeta is gebeurd want de cheeta stond ooit op de rand van uitsterven. Tijdens de laatste grote ijstijd stierven veel dieren uit en ook de cheeta's verdwenen snel. Slechts een handjevol bleef over en zij paarden met elkaar waardoor alle cheeta's van nu, afstammen van dit kleine aantal voorouders. Dit zorgde ervoor dat alle cheeta's van nu, genetisch gezien, enorm op elkaar lijken en bijna één grote familie zijn;
- Doordat de genetische eigenschappen zo op elkaar lijken, hebben cheeta's soms **afwijkingen** zoals onvolledige en slecht ontwikkelde gebitten en soms kinken in hun staart. Na de laatste ijstijd nam het aantal cheeta's weer toe en ging het goed, tot er ongeveer 100 jaar geleden andere problemen ontstonden. Vroeger werd gedacht dat de cheeta door het gebrek aan genetisch verschil ook vatbaarder voor ziekten zou zijn, maar dit blijkt niet zo te zijn.

Heel lang geleden dreigde de cheeta ook uit te sterven. Er waren nog maar heel weinig cheeta's over waardoor alle cheeta's van nu, eigenlijk nakomelingen zijn van slechts een paar cheeta's. Dat maakt dat ze genetisch allemaal erg op elkaar lijken.

Waarom wordt de cheeta met uitsterven bedreigd?

Minder ruimte – afname van leefgebied

In de laatste 100 jaar is de cheeta **in meer dan 16 landen uitgestorven**. Er leefden 100 jaar geleden nog meer dan 100.000 cheeta's, nu nog maar zo'n 7.000 volwassen dieren. Dat is een afname van meer dan 80%. Soms denken mensen dat 7.000 nog best veel is. Maar denk hier eens aan: in Amsterdam Arena kunnen er tijdens een popconcert zo'n 68.000 bezoekers in het stadion. Alle cheeta's wereldwijd zouden nog niet eens een kwart van het stadion vullen!

Er komen steeds meer mensen op de wereld. Al die mensen hebben ook steeds meer ruimte nodig om te leven, voedsel te verbouwen en dieren te houden voor melk en vlees. Hierdoor wordt er steeds meer gebied van de wilde dieren afgenomen. Het leefgebied wordt voor alle dieren steeds kleiner, ook voor de cheeta. Voor roofdieren zoals de cheeta is er nu eigenlijk alleen nog maar plaats in reservaten of nationale parken, ook wel **wildparken** genoemd. Vaak zijn deze parken ook nog omheind waardoor het gebied wordt afgesloten. Hierdoor kunnen de dieren niet meer vrij rondlopen en elkaar ook niet meer altijd vinden. Dat vergroot de kans op inteelt.

In deze afgesloten gebieden moet de cheeta samenleven met sterkere roofdieren zoals de leeuw en de hyena die zijn **prooi vaak afpakken** of hem of de welpen doden. In tegenstelling tot veel andere roofdieren, zullen cheeta's in het wild alleen voedsel eten van prooi die ze zelf gedood hebben – het zijn dus **geen aaseters**. Dat maakt dat een cheeta volledig afhankelijk is van een goede gezondheid en dus de snelheid van het lichaam. Hierdoor zal een cheeta conflict zoveel mogelijk vermijden. Ze gaan dan ook niet snel een conflict aan met andere roofdieren waardoor prooi vaak wordt afgepakt. Zelfs een jakhals is in staat om de cheeta van prooi weg te jagen.

De cheeta ontloopt andere roofdieren dus liever en trekt daarom het liefst weg uit de nationale parken. Naar gebieden waar minder roofdieren leven. Hij komt dan terecht op het land van de boeren die om de parken heen wonen. En dat zorgt voor een nieuw probleem want veel boeren zien liever geen cheeta's op hun land.

90% van alle cheeta's leven op het land van boeren. De boeren willen vaak geen roofdieren, zoals de cheeta, op hun grond omdat zij vaak afhankelijk zijn van veeteelt. De boeren zijn bang dat de cheeta hun vee doodt. Dit zorgt ervoor dat veel cheeta's door boeren worden **doodgeschoten**. Als je de cheeta dus wilt beschermen, zul je vooral moeten samenwerken met de boeren.

Waarom wordt de cheeta met uitsterven bedreigd?

Illegale handel

De cheeta is bij veel mensen geliefd als **huisdier**. Er worden daarom veel cheeta welpen uit het wild weggeroofd van de moeder. Deze welpen worden vervolgens verhandeld aan mensen die ze als huisdier willen hebben. Dit mag niet maar gebeurt helaas op grote schaal. De cheeta in de Hoorn van Afrika (o.a. Ethiopië, Somalië en Somaliland) dreigt hierdoor uit te sterven.

Cheeta's zijn bij veel mensen gewild als huisdier. Vandaar dat veel cheeta welpen uit het wild geroofd worden en via de Hoorn van Afrika (afbeelding links) en Yemen naar vooral het Midden Oosten verhandeld worden.

Hoewel mensen die cheeta's als huisdier willen hebben vaak zeggen dat ze veel van de dieren houden, gaat deze handel gepaard met veel **dierenleed**. Veel cheeta welpen sterven tijdens het vervoer en degene die het geluk hebben in beslag te worden genomen, zijn er vaak slecht aan toe. Deze welpen zijn dan hun leven lang afhankelijk van mensen; ze hebben te weinig geleerd van hun moeder en kunnen dus niet uitgeplaatst worden in het wild.

Daarnaast worden door deze handel steeds meer cheeta's uit het wild gehaald wat slecht is voor de cheeta; dit dier staat al op punt van uitsterven.

Deze cheeta is in beslag genomen toen mensen probeerden hem illegaal te vervoeren naar Yemen. Veel cheeta welpen halen de overtocht niet; zo'n 90% sterft tijdens de reis. Als ze in beslag worden genomen, zijn ze er vaak slecht aan toe.

Knuffelfarms

In sommige landen waar de cheeta nu nog leeft, worden wilde dieren zoals leeuwen, luipaarden en cheeta's soms als bron van inkomsten gezien. Mensen fokken deze dieren of stropen dieren uit het wild. Ze worden dan ingezet op een **knuffelfarm**.

Op de knuffelfarms worden welpjes gebruikt om toeristen te lokken die de welpen tegen betaling kunnen aaien of verzorgen.

Maar als de welpen groot worden dan gaan ze vaak naar een **jagersfarm** waar ze worden gebruikt als prooidier voor een jager die daar veel geld voor betaalt. Zo'n dier is dan een makkelijke prooi omdat hij door zijn verblijf op de knuffelfarm aan mensen gewend is geraakt en de jager zo altijd zeker weet dat hij dit dier kan doodschieten en als **trofee** mee naar huis kan nemen. Het is daarom belangrijk dat mensen weten dat knuffelen met welpjes (of het nu cheeta's, leeuwen of luipaarden zijn), niet goed is voor de dieren zelf!

op sommige plaatsen in de wereld, zoals in Afrika, kun je met cheeta's op de foto. Dat lijkt wellicht leuk maar is niet zo leuk voor het dier zelf. Om aan mensen te wennen bijvoorbeeld, moet de cheeta al op jonge leeftijd bij zijn moeder worden weggehaald. Dat is vaak al na enkele weken. In de natuur blijft een welp zo'n 1 ½ jaar bij de moeder. Deze vroege scheiding is natuurlijk heel slecht en verdrietig voor zowel moeder als welp.

Tip

Wij hebben een website gemaakt waar heel veel informatie over knuffelfarms te vinden is; <https://knuffelfarms.nl/>

Waarom is het erg als de cheeta uitsterft

Allereerst is het natuurlijk altijd erg als een dier uitsterft. Ze horen immers, net als wij, op de aarde.

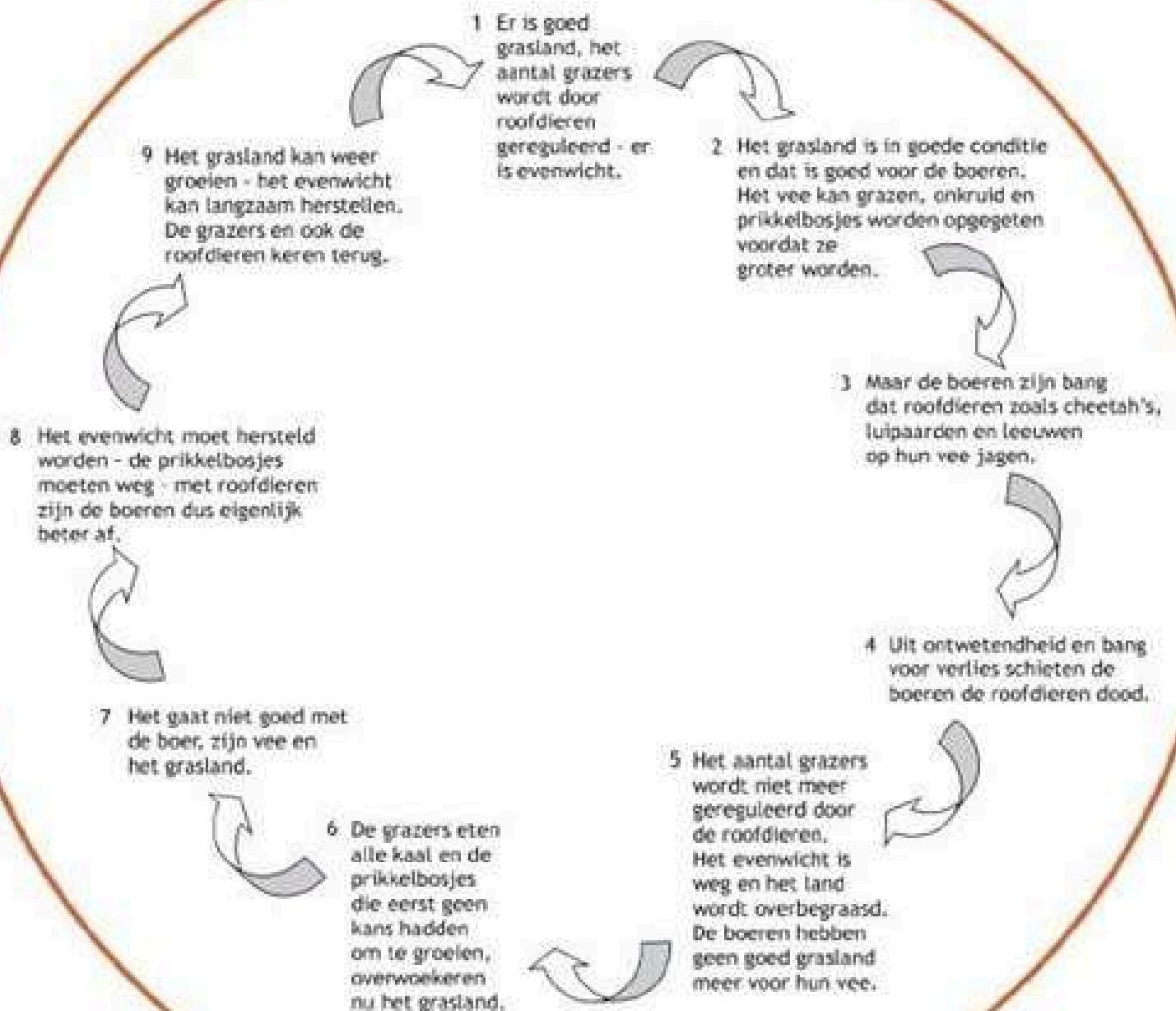

Maar dieren zoals de cheeta hebben ook een andere belangrijke functie die ook voor ons mensen, van belang is.

Je hebt vast al op school geleerd over hoe dieren en planten in de natuur met elkaar samenleven. Dieren en planten vormen "**voedselketens**". Dit betekent dat ze elkaar nodig hebben om te overleven. Cheeta's eten bijvoorbeeld grazers (grasetende dieren). Hierdoor wordt voorkomen dat er te veel grazers in één gebied leven waardoor er teveel gras wordt opgegeten. Zo is er altijd genoeg te eten voor iedereen omdat het gras kan blijven groeien. Zieke en zwakke dieren vallen als eerste ten prooi aan de cheeta zodat de sterkste en gezondste dieren overleven.

Als er geen cheeta's meer zijn, dan komen er te veel grazers en wordt het land kaal, droog en dor. Dan hebben ook de boeren, die met hun vee op deze graslanden wonen, geen grasland meer en dan gaat hun vee en alle andere dieren dood.

Alle dieren en planten hebben dus een functie in de natuur en zorgen voor evenwicht. Dat wordt soms ook wel '**biodiversiteit**' genoemd. Biodiversiteit is waaruit onze natuurlijke wereld bestaat. Het omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen. Al deze soorten werken samen in een ecosysteem en zorgen zo voor evenwicht in de natuur. Als er soorten verdwijnen, gaat het mis met dat evenwicht. En dat is ook niet goed voor ons mensen.

Cheeta bescherming

Gelukkig zijn er ook mensen die zich voor de cheeta inzetten. Zij hebben projecten opgezet waarbij ze cheeta's opvangen die in de problemen zijn gekomen. Deze projecten werken altijd samen met de boeren. Dat is belangrijk omdat de cheeta's vooral op hun land leven. Deze projecten proberen handige oplossingen te vinden om de band tussen cheeta's en de boeren te verbeteren.

Als een boer belt en aangeeft te maken te hebben met een '**probleemcheeta**' (dier dat zijn vee doodt), komen deze projecten in actie. Ze gaan naar de boer toe en overleggen met hem mogelijkheden om het probleem op te lossen. Een van de oplossingen is de cheeta voorzien van GPS-collar. Met zo'n GPS-collar weet het project precies waar de cheeta zich bevindt. Deze positie wordt dagelijks aan de boer doorgegeven zodat hij weet waar de cheeta is en hij zijn vee eventueel kan verplaatsen als de cheeta te dichtbij komt.

Soms wil de boer toch niet dat het dier op zijn land blijft. De projecten zullen dan, in overleg met de regering van het land waarin ze werken, de dieren proberen uit te plaatsen in een ander gebied. Ook dan worden de dieren voorzien van een **GPS-collar** zodat het project in de gaten kan houden waar het dier is.

Van links naar rechts: soms vangen boeren cheeta's in een vangkooi zoals te zien op de foto links. Het gebeurt helaas regelmatig dat ze de cheeta in de kooi doodschieten. Maar gelukkig bellen er ook boeren naar projecten die cheeta's beschermen. Deze projecten komen dan in actie bijvoorbeeld door de cheeta van GPS-collar (foto 2) te voorzien en ze vervolgens vrij te laten (foto 3).

Wat doet stichting SPOTS?

Er zijn in Nederland veel organisaties die zich voor allerlei dieren inzetten. Maar er was in Nederland nog geen organisatie die zich inzet voor de katachtigen die met uitsterven worden bedreigd. Daarom werd **SPOTS** opgericht in 2004.

Wereldwijd leven er 40 wilde kattensoorten. Het is onmogelijk om voor alle kattensoorten iets te betekenen. Vandaar dat de aandacht van stichting SPOTS op dit moment ligt bij het beschermen van de cheeta, de leeuw en de luipaard. Daarnaast zetten wij ieder jaar een kleinere kattensoort centraal om zo ook aandacht voor de **kleinere, minder bekende, kattensoorten** te vragen.

Ook SPOTS zet zich dus in voor de bescherming van de cheeta. Wij ondersteunen projecten die zich in Afrika en Iran inzetten voor de cheeta. Wij helpen bijvoorbeeld door GPS-collars te kopen. Maar ook zijn wij actief in Nederland zelf. Zo geven wij **voorlichting** over de cheeta en over knuffelfarms, ontwikkelen wij spreekbeurtmateriaal en voeren wij gesprekken met **reisorganisaties** en in de **politiek**. Wij proberen in de politiek aandacht te krijgen voor het feit dat het slecht gaat met de cheeta door bijvoorbeeld de illegale handel. En proberen het dier beter beschermd te krijgen - we hebben al veel bereikt!

Op onze website stichtingspots.nl kun je lezen wat wij zoal doen in Nederland en daarbuiten.

Wat kun jij doen om de cheeta te helpen?

Veel mensen willen de cheeta helpen en daar zijn we erg blij mee. Cheeta's zijn te bijzonder en te belangrijk om ze zomaar te laten uitsterven. Maar misschien denk je 'wat kan ik nu doen'? Er zijn verschillende manieren waarop je kunt **helpen**.

Vertel over de cheeta

Allereerst is het heel belangrijk dat mensen horen over de cheeta en dat dit prachtige dier met uitsterven wordt bedreigd. Want veel mensen weten dit gewoon niet. Dat kan bijvoorbeeld door met vrienden of je ouders over de cheeta te praten of door aandacht voor de cheeta te vragen op jouw social media pagina's of Tiktok.

Maar je kunt ook een spreekbeurt over de cheeta houden. Dan kun je jouw klasgenoten vertellen over deze mooie, snelle kat. Je kan dan ook vertellen en uitleggen waarom de cheeta met uitsterven wordt bedreigd.

Tip

- Begin je spreekbeurt met een cheeta-quiz die bij de download op onze website zit;
- Laat mooie plaatjes en foto's van cheeta's zien;
- Neem voorwerpen mee die iets over de cheeta vertellen (zie pagina zes van deze spreekbeurt);
- Laat filmpjes van cheeta's zien, kijk maar eens bij de links verderop in deze spreekbeurt of zoek op YouTube;
- Neem de flyers mee over stichting SPOTS die ook bij de download zitten. Je kunt deze kopiëren en uitdelen.

Adopteer een cheeta

Je kunt jouw ouders en de ouders van je klasgenoten vragen om een cheeta te adopteren. Als iemand een dier adopteert, betaalt diegene een (klein) bedrag zodat een cheeta in Afrika hulp krijgt. Zoals cheeta Kovu hier rechts op de foto.

Vaak zijn dit welpen waarvan de moeder is gedood. Zij waren zo jong toen dit gebeurde dat ze te weinig geleerd hebben van hun moeder. Ze kunnen dus niet terug in de vrije natuur en mensen moeten voor hun zorgen. Door adoptieouder te worden, word jij eigenlijk hun nieuwe vader of moeder. Je kan ook als klas gezamenlijk een cheeta adopteren.

Als adoptieouder van een cheeta hoor je regelmatig hoe het met de cheeta gaat die jij hebt geadopteerd. Ook krijg je foto's en filmpjes toegestuurd van 'jouw' cheeta.

Bedenk een leuke actie voor de cheeta

Je kunt met jouw school of klas een actie voor de cheeta bedenken. Je kunt bijvoorbeeld een sponsorloop of rommelmarkt organiseren. Met het geld dat je daarmee verdient, kunnen jullie als klas of school een cheeta adopteren. Als je deze spreekbeurt via onze website gedownload hebt, zit daar ook een document bij met tips voor leuke acties waarmee je de cheeta kunt helpen!

Leuke weetjes over de cheeta op een rij

- De vacht van een cheeta kan wel 3.000 vlekken hebben;
- De cheeta is het snelste landzoogdier en kan tot wel 114 kilometer per uur rennen;
- De cheeta is niet de sterkste kat maar wel de snelste;
- De cheeta is een betere jager dan de leeuw;
- De cheeta jaagt alleen overdag;
- De cheeta in het wild eet alleen vlees van de prooi die hij zelf vangt, hij eet geen aas. Het is duidelijk dat de cheeta in de dierentuinen niet kan jagen. Daar eet de cheeta dus wel vlees dat hij niet zelf heeft gevangen;
- De cheeta kan per dag wel drie kilo vlees eten;
- De cheeta is één van de weinige katachtigen waarbij de nagels uitsteken;
- De cheeta kan niet brullen maar wel spinnen;
- De cheeta heeft heel goede ogen en kan wel vijf kilometer ver kijken;
- De cheeta zit of staat graag wat hoger zodat hij de omgeving goed in de gaten kan houden;
- De cheeta kan verschillende kleuren en patronen hebben.

Het meest bekend is natuurlijk 'de gewone cheeta' met de lichtbruine kleur met de ronde, zwarte vlekken. Maar soms worden er cheeta's geboren waarbij de vlekken een beetje aan elkaar geplakt zijn. Het zijn dan bobbelige strepen geworden. Zo'n cheeta heet 'koningscheeta'. Een nog zeldzamere kleur is lichtbruin met bijna geen zichtbare ronde vlekken. Ze zijn er wel, maar ze zijn heel licht van kleur en je ziet ze bijna niet. Dit zijn geen ondersoorten cheeta maar cheeta's met een kleurvariatie.

Van links naar rechts: een 'gewone' cheeta, een Koningscheeta en een 'bruine' cheeta

Enkele handige links

Op internet is nog heel veel informatie te vinden over de cheeta en hier kun je ook veel mooie foto's vinden. Op YouTube kun je ook veel filmpjes van de cheeta zien. Maar hieronder enkele links die je kunnen helpen bij je spreekbeurt.

Wil je het geluid van de cheeta horen, volg dan deze [link](#).

Wil je een cheeta zien jagen, volg dan deze [link](#).

Wil je weten hoe het kan dat een cheeta zo snel kan rennen, volg dan deze [link](#).

Wil je meer weten over stichting SPOTS, ons werk en alle wilde katachtigen, volg dan deze [link](#).

Extinction is forever

**LP VAN MALLANDSTRAAT 46
4754 AP STAMPERSGAT**

**INFO@STICHTINGSPOTS.NL
STICHTINGSPOTS.NL / KNUFFELFARMS.NL**